

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertatio moralis de religione hominis secundum legem
naturae**

**Wernher, Johann Balthasar von
Götz, Johann Heinrich**

Lipsiae, 1698

§. XIII

urn:nbn:de:bsz:31-102660

absens & appetibile; *spes*, cum quis bonum absens expectat; *Cupiditas*, cum quis objectum impetu vehementi appetit; *amor cupidinis* s. *delectatio* ex ipsa cupiditate oriunda; Neque enim de his affectibus ullo modo conceptus formari potest, qui non involvat imperfectionem. Referruntur huc possunt etiam affectus alii; *desperatio*, cum quis sibi cum dolore persuadet, se concupitum bonum adepturum non esse; *metus*, quando quis timet, ne malum aliquod ipsi eveniat; *invidia*, quæ consistit in cruciatu ob alterius res secundas, sibi tamen haud nocentes; & denique *ἡδονή*, seu lætitia ex alterius rebus adversis concepta. Qui affectus omnes in DEUM cadere proprie non possunt. Sed dantur tamen alii, qui in proprio significato DEO attribui possunt; inter quos & misericordia est, de qua ante, & amor, tanquam misericordiae genus; Is enim in benevolentiam & misericordiam dispescitur; item gaudium, quo sibi nimirum ob suas perfectiones summas DEUS perplacet; & odium; hoc enim nihil aliud in DEO dicit, quam aversionem impietatis pariter & impii, unde & duplex est odium *abominationis* & *inimicitiae*.

§. XIII.

Præterea rectè notat *Pufendorf*. quòd, cum DEO intellectum, & actus sensuum tribuimus, id non fiat eo sensu, quo de hominibus dicuntur. Ita enim intellectus in homine passionem infert; cum operari sine speciebus per sensuum organa receptis non possit; receptionem autem istam passionem inferre, satis constat. Item in homine actus intelligendi à se invicem realiter differunt; quod in DEO fecus; ibi enim & passio omnis abest, & actus intelligendi modo longè eminentiori concipiendi, nec inter se, nec ab ipsa facultate differunt; uti facultas intelligendi ab essentiâ divinâ non est diversa. Non minor disparitas in Voluntate deprehenditur. Ea enim in homine nihil aliud est, quàm appetitus rationalis, h. e. quæ dirigitur à ratione, & iudicio intellectus, ad differentiam appetitus irrationalis in brutis; cum ergo appetitus sit voluntas, liquet, eam, circa bonum versari quo eget; quod de DEO nequaquam prædicari potest. Voluntas ergo divina nihil aliud est, quàm ipsa essentia divina, quatenus concipitur per modum potentiae appetitivæ, quæ

Stehen 4 vltim

C

tendit

tendit ad volendum bonum & averſandum malum ab intellectu oſtenſum. Dividi ea communiter ſolet in Voluntatem *naturalem* & *liberam*; illa dicitur, qua ſeipſum DEus vult; eſt enim DEus ob ſummam ſui perfectionem haud dubiè primarium voluntatis ſuæ objectum. *Libera* autem eſt, quâ DEus ita aliquid vult, ut poſſit etiam non velle; Quo modo DEus in omnes creaturas fertur; neque enim eæ neceſſariam habitudinem ad divinam voluntatem important. Voluntas DEI libera eſt ruruſus vel *efficax*, quâ DEus aliquid vult ut ipſo actu efficiendam, vel *inefficax*, quâ DEO aliquid placet in ſe, ita tamen, ut nolit ipſo id actu produci; qualis tamen voluntas in DEum cadere non videtur. Efficax ruruſus abit tum in *antecedentem*, quâ DEus aliquid ſine reſpectu ad circumſtantias vult, & *conſequentem*, quâ, poſitis circumſtantiis, in objectum fertur; tum in *abſolutam*, quâ aliquid vult ſimpliciter & ſine ullâ conditione, & *hypotheticam* ſeu conditionatam, quâ aliquid cum conditione vult. Nota etiam Diviſio voluntatis divinæ in *ſigni* & *beneplaciti*; illa eſt nihil aliud, quàm effectus aut objectum voluntatis divinæ; Hæc verò dicitur, ipſa interna DEI voluntas, quâ in objectum fertur. Unde hæc propriè, illa impropriè Voluntas dicitur, malè autem hanc diſtinctionem à Reformatis adplicari, Theologi demonſtrârunt.

§. XIV.

Scientia DEI itidem multum ab humanâ differt. In homine enim præſupponit antecedentem ignorantiam, & ejuſ acquiſitio importat paſſionem. In DEO autem ſcientia ſublimiori longè modo exiſtit ab omni imperfectione libera; quatenus nimirum DEus cum ſe, tum omnes res alias ſine Diſcurſu aut ſpecie intelligibili per ſe & immediatè cognoscit. Et eſt ea vel *naturalis*, quâ ſeipſum DEus cognoscit, quæ Cognitio velut *ἀρχή* eſt, juxta quam creaturatum, tanquam *ἐκ* conformanda; & cæteras res omnes ut merè poſſibiles, ſive quatenus produci queunt; & *libera*, quâ DEus ab æterno cognoscit res, tanquam certò ob factam ab ipſo determinationem & decretum in tempore futuras. Quibus addunt *ſcientiam DEI mediam*, quæ pro objecto habet futura conditionata, ſive intermeram poſſibilitatem, & certam exiſtentiam intermedia. *Sensus* cum DEO tribuuntur, item *membra*, id ſine dubio impropriè, vel

analo-